
Список використаних джерел

1. Война за небеса / Сегодня. – 2011. – 12 січ.
2. Гегель Г. В. Ф. Лекции по философии истории / Гегель Г. В. Ф. – СПб., 1993. – С. 105.
3. Деякі аспекти правового забезпечення реформування друкованих засобів масової інформації / Офіційний сайт КАПИТАЛИЗАТОРЬ – [Електронний ресурс] Режим доступу до статті <http://www.kapitalizator.com/deyaki-aspekty-pravovoho-zabezpechennya-reformuvannya-drukovanyh-zasobiv-masovoyi-informatsiyi>
4. Кант И. Сочинения: В 6 т. / Кант И. – М.: Политиздат, 1994. – Т. 6. – С. 261.
5. Київський патріархат хочуть знищити до літа / Дзеркало тижня. Україна. – 2011. – 30 січ.
6. Кузнецова О. Д. Професійна етика журналістів. Посібник: Вид. 2-ге, перероблене й доповнене / Кузнецова О. Д. – Львів: ПАІС, 2007. – 73 с.
7. Министр образования Украины: школьники и студенты смогут выбирать, на каком языке учиться / Сегодня. – 2011. – 21 січ.
8. Петрова Н., Якубенко В. Медіа право для студентів факультетів/відділень журналістики / Петрова Н., Якубенко В. – К.: ТОВ «Київська типографія», 2007. – С. 29-30.
9. Реформа пенсий: старт в марте / Сегодня. – 2011. – 17 лют.
10. Семиволос П. Раби – це нація, котра не має Слова. Концепція мовної освіти: назад – до імперії? / П. Семиволос // Дзеркало тижня. Україна. – 2011. – 28 січ.
11. Скрипник О. Зайві люди / О. Скрипник // Дзеркало тижня. Україна. – 2011. – 4 лют.

The article is devoted to freedom of speech in print media. It displays as periodicals «Segodnia» and «Zerkalo Tyzhnia» report of topical theme, performing of valuable and objective information function.

Key words: freedom of press, print media, newspapers «Segodnia» and «Zerkalo Tyzhnia», balanced information, manipulation.

УДК 070(55)

М. Ранджбар Нікдел

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

СВОБОДА СЛОВА В ІРАНІ В КОНТЕКСТІ ІРАНО-ФРАНЦУЗЬКИХ ВІДНОСИН

Змістом даної статті є розгляд відносин між Західним світом та Іраном протягом останніх років на прикладі Франції.

У статті викладені позиції так званих «Голізму» та «Атлантизму», різних векторів у політиці Франції щодо Ірану. Також проводиться співставлення відносин між Заходом та керівництвом Ірану з одного боку і Заходом та іранською опозицією з іншого. Розглядається питання впливу США на політику Франції та Європи взагалі, та вплив політики Франції на політику ЄС щодо Ірану. Аналізується ситуація на Близькому Сході та лоббі Ірану, Ізраїля та арабських держав у Франції та США.

Дається огляд позиції Іранських ЗМІ. Коментується оцінка стану умов роботи журналістів в Ірані сьогодні французьким МЗС та зовнішня політика Франції щодо свободи слова в Ірані.

Зокрема, одним з найважливіших піднімається питання збереження Францією позиції гравця на світовій арені при переході до Атлантизму.

Ключові слова: зовнішня політика Ірану, зовнішня політика Франції, Ніколя Саркозі, Голізм, Атлантизм, ЗМІ Ірану, свобода слова

З появою Ніколя Саркозі у Франції в травні 2007 року в країні відбулися значні зміни в області зовнішньої політики. Однією з важливих особливостей цих змін – розбіжності інтересів налаштованого на Атлантизм нового президента з традиційними підходами Голізму у Франції.

Ця зміна в орієнтації мала ефект на відносини між Францією та Іраном. Враховуючи важливість Франції (основну роль в Європі та її постійне членство в Раді Безпеки ООН і прийняття другого шестимісячного головування в ЄС у 2008 році), та з іншого боку – важливість Ірану на Близькому Сході та в Азії (другий запас нафти і газу в світі), не можна недооцінювати важливість відносин між цими двома країнами.

Зміни в зовнішній політиці Франції

Очевидно, що з приходом Ніколя Саркозі до влади, відбулися великі зміни в зовнішній політиці Франції щодо Близького Сходу.

Після виступу Шираку проти вторгнення в Ірак, в Америці відчувалося зростання антифранцузьких настроїв, наслідком чого стало освідомлення новим поколінням французьких політиків, у тому разі Ніколя Саркозі, що без узгодження політики з Америкою Франція може втратити свою роль світового гравця. Після цього Франція забажала возз'єдналась з командуванням НАТО. Прийняття нової доктрини Франції вимагало від неї створення

нового військового потенціалу, який б забезпечив 30 тисяч солдат [3, інтернет-сторінка] для відправки у віддалені райони світу, що є можливим в рамках операцій НАТО. Така доктрина неможлива без коштів і матеріально-технічної підтримки Америки. Таким чином, Саркозі стає ясно вже в перший рік його президентства, що йому потрібно наблизити свою позицію до Америки.

Наприклад, в Ірані 21 жовтня 2003 Домінік Дувельпен, колишній французький міністр закордонних справ, в рамках ЄС-3 (Великобританія, Франція, Германия), та колишній старший парламентар з ядерних справ Ірану доктор Рогані, провели засідання, в ході яких підписали перший договір про майбутнє економічне і політичне співробітництво з Іраном в рамках ядерної програми [7, інтернет-сторінка].

З моєї точки зору, цей досвід був успішним початком. Але в ті часи Американський уряд займав позицію підтримки Іранської опозиції та був націлений на зміну політичного режиму в Ірані. Фактично, Американська сторона не була готова к співробітництву з Іраном. Таким чином, договір ЄС-3 з Іраном не мав жодного реального результату. За відсутності американської підтримки, через два роки діалог між Трійкою і Іраном зазнав поразки.

Останнє, що зробив Хатамі в останні місяці свого президентства – відновлення збагачення урану в Ісфагані. Причина того, що ці переговори зайшли у глухий кут, фактично, було те, що незалежна європейська політика (Голізм) не мала підтримки Америки. Це довело, що без ув'язки з Америкою, Європейська політика буде переможена. Єдиний шлях вперед є співпраця з Америкою, займання позиції на боці Америки та погодження з її політикою і намагання змінити Американську думку зсередини.

Також Європейський Союз повинен враховувати той факт, що країни Східної Європи, які приєдналися до ЄС, намагаються зайняти позицію Америки. Деякі вважають, що прийняття позиції Ніколя Саркозі у відповідності з політикою Америки було дуже мудрим рішенням. Наразі, Ніколя Саркозі повторює слова Америки, і іноді навіть гостріше, про ядерну програму Ірану та питання прав людини. У сучасному світі, якщо хтось відкидає Америку, ніяка політика не може заздалегідь розраховувати на стійкість. Але чи означає це втрату незалежної французько-європейської політики? Чи це означає втрату Голізму, що робив Францію важливим гравцем в світі?

У нинішній ситуації, коли Америка є єдиною ефективною силою у світі, перш ніж приймати незалежну політику, Європейському Союзові, який в даний час налічує 27 членів, буде дуже складно.

Французька політика по відношенню до Близького Сходу та Ірану

Тепер стоїть питання, чи використання нової політики Франції президентом Саркозі, враховуючи її вплив на всю політику ЄС та Європи, може змінити політику ЄС щодо Близького Сходу та Ірану. У зв'язку з ядерною кризою в Ірані, схоже, що Франція готується до бойкоту і тиску на Іран. Але в питанні Близького Сходу необхідно відзначити, що Саркозі в своїй промові до парламенту Ізраїлю, сказав про необхідність формування палестинської держави поряд з Ізраїлем, що Єрусалим буде столицею обох держав, і Ізраїль повинен зупинити будову міст в Палестинській землі; що показує про-Палестинську позицію. В той же час за день до зустрічі з Шимоном Пересом, він нічого не казав про права Палестини та підкресив свою підтримку Ізраїльського народу. Тут варто зазначити, що єврейські, арабські та перські лоббі Єлисейського палацу та міністерства закордонних справ Франції намагаються впливати на відносини Франції з Близьким Сходом та Іраном. Однак, треба аналізувати цю нову французьку позицію щодо палестинської проблеми у світлі майбутніх подій у міжнародних відносинах. Відзначимо, що президент США Барак Обама висловив думку, що переговори з Іраном повинні беззаперечно відбуватися. Ця позиція може забезпечити відкритий діалог з Іраном. Чотири роки тому таке було можливо. Позиція президента Ірану та опитування громадської думки показали, що наразі діалог Ірану з Америкою став можливим. Однак, в перспективі змін у світовій політиці, важливим питанням є урегулювання Іранської кризи на Близькому Сході. В Ізраїлі існує переконання, що поки палестинська проблема не буде вирішена, буде залишатися вплив Ірану на Близький Схід – Ліван, Сирію та інші країни і мусульманські громади. Зараз ми можемо це спостерігати на прикладі спроби відтворення ісламської революції в арабських країнах. Вирішення палестинського питання є ключем до вирішення ядерного питання Ірану та інших питань на Близькому Сході. Сьогодні, можна бачити перспективи великої угоди в районі Близького Сходу. Ізраїль прийшов до висновку, що вони більше не мають внутрішньої єдності необхідності, щоб виграти війну. Демонстрація такої неєдності була виявлена в 33-денній битві з Ліванською Хізбаллою.

Іран – найбільша в'язниця для журналістів після Китаю

Комітет із захисту журналістів (Committee to Protect Journalists), міжнародна правозахисна організація, у своїй доповіді за 2009 рік визначила Іран як найнебезпечніше середовище для журналістів після Китаю. Більша частина доповіді присвячена репресіям журналістів після суперечливих президентських виборів у червні 2009 року. Також у доповіді зазначено, що після виборів у червні більше 90 журналістів були затримані і 23 засуджено [2, інтернет-сторінка]. В продовженні доповіді Комітет відзначає, що радикально налаштовані лідери, що підтримують президента Ірану Махмуда Ахмадінежада, знали, що якщо журналісти будуть правдиво інформувати про події в Ірані, це може викликати серйозний резонанс в світовій спільноті. З цієї причини, уряд Ірану вирішив закрити декілька закордонних інформаційних агенцій в країні та депортувати іноземних журналістів, а також ізолювати журналістів, що залишилися в країні. За словами офіційного представника міністерства закордонних справ Франції, уряд Ірану вважає засоби масової інформації міжнародною змовою з метою нівелювання прези-

---

The paper presents the position of so-called «Gaullism» and «Atlanticism», different vectors in French policy on Iran. Also, article exhibits comparison between the West and the government of Iran on the one hand and the West and the Iranian opposition on the other. Important point is the question of U.S. influence on politics in France and Europe in general, and the impact of French policy on EU policy towards Iran. Analyzed issues refer to the Middle East and Iran Lobbies, Israel and Arab states Lobbies in France and the USA.

Iranian media's position is reviewed. French MFA's point of operating conditions of journalists and French foreign policy towards freedom of speech in Iran are considered.

Particularly, one of the most important issues that are raised is question of France position as important player on the world stage in transition to Atlanticism.

Key words: Iran's foreign policy, foreign policy of France, Nicolas Sarkozy, Gaullism, Journalism problem, Iranian media, freedom of speech.

УДК 007 : 304 : 659.3

О. О. Семенець

Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка

ДИСКУРСИВНІ ПРАКТИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ВЛАДИ

У статті розглядаються проблеми реалізації політичної та соціальної влади в сучасних дискурсивних практиках сфери масової комунікації. Проаналізовані філософські та соціолінгвістичні аспекти проблеми. Особлива увага приділена питанню реалізації соціальної влади в персуазивному дискурсі.

Ключові слова: дискурсивна практика, персуазивний дискурс, політична та соціальна влада, мовні засоби впливу.

Дослідження процесів реалізації політичної та соціальної влади у сфері масової комунікації виявляє особливу актуальність проблеми владних механізмів, утілених у самій мовній системі, мовленні, у певному типі дискурсу. Звичне тлумачення мови як засобу комунікації в такому контексті може бути переінтерпретоване у світлі проблеми «мова як інструмент соціальної влади» (Р. Блакар). У зв'язку із цим релевантне поняття дискурсивних практик – типізованих способів реалізації мовленнєвої діяльності, здійснюваної відповідно до вимог певного типу дискурсу, що є загальноприйнятим у тій чи тій комунікативній сфері соціальної або професійної групи.

Аналіз проблеми реалізації політичної та соціальної влади в певних дискурсивних практиках вимагає розв'язання таких завдань: розгляд основних аспектів філософського осмислення проблеми «мова і влада», зокрема у філософії постмодернізму; узагальнення з позицій соціолінгвістики основних напрямів дії т.зв. владних механізмів мови; визначення в такому контексті найважливіших аспектів взаємодії між відправником та одержувачем повідомлення у сфері масової комунікації.

Співвідношення мови та соціально-політичної влади – один з найважливіших аспектів постмодерністських аналітик дискурсу. У дискурсі Мішель Фуко виявляє специфічну владу вимовляння, яка має у своїй основі силу дещо стверджувати. Говорити – значить мати владу говорити. І в цьому відношенні дискурс подібний до всього іншого в суспільстві: це такий самий об'єкт боротьби за владу.

Дискурс як частина соціокультурного контексту не може бути індиферентним відносно до влади: «Дискурси <...> раз і назавжди підкорені владі або налаштовані проти неї. Слід визнати складну й нестійку гру, в якій дискурс може бути одночасно й інструментом і ефектом влади, але також і перешкодою, опертям, точкою опору й відправним пунктом для протилежної стратегії. Дискурс і перевозить на собі й виробляє владу; він її підсилює, але також і підриває та піддає її ризику, робить її крихкою і дозволяє її блокувати» [1, с. 202].

Влада (*libido dominandi*), на переконання Ролана Барта, таїться в будь-якому дискурсі, навіть якщо він народжується у сфері безвладдя. «Дискурс влади – це дискурс переваги. І ми починаємо здогадуватися, що влада гніздиться в найтонших механізмах соціального обміну, що її втіленням є не лише Держава, класи й групи, але також і мода, розхожі думки, видовища, ігри, спорт, засоби інформації, родинні й приватні стосунки – влада гніздиться всюди, навіть у надрах того самого пориву до свободи, який жадає її викорінення: я називаю дискурсом влади будь-який дискурс, що породжує відчуття здійсненої провинності й, отже, відчуття вини у всіх, на кого цей дискурс спрямований. <...> Об'єктом, у якому від початку часів таїться влада, є сама мовна діяльність, або, точніше, її обов'язкове вираження – мова» [2, с. 546-547].

Мовна діяльність, на думку Р. Барта, подібна до законодавчої діяльності, а мова є її кодом. «Ми не помічаємо влади, яка таїться в мові, оскільки забуваємо, що мова – це засіб класифікації і що будь-яка класифікація є спосіб придушення: латинське слово *ordo* має два значення: «порядок» і «загроза» [2, с. 548].

Як зауважував Р. Якобсон, будь-яка природна мова визначається не стільки тим, що людина може за її допомогою висловити, скільки тим, чого людина не може не сказати. «Так, говорячи французькою, – пише Ролан Барт, – я змушений спочатку позначити себе в ролі суб'єкта і лише потім назвати виконувану мною дію, яка таким чином виявляється не більше, ніж моїм атрибутом <...> так само я завжди мушу вибрати між жіночим та